

Danielpa Qelqan — Kinsa Chunka

Qanchisniyuq Isqonniyuq

Qhipa p'unchaykunapi Hatun willakuykunapa awasqan qhawaynin kicharisqa: William Millerpa musquynin hinaspa qallariy chiqaqkuna kutichisqa kaynin.

Jeff Pippenger
2024-01-03

Qhipa p'unchaykunapi William Millerpa musquyninpa profetiko apaykachasqanmantam yuyaychkanhik, chaypi llapa profeciakuna hunt'asqa hina allinchanankupaq. Millerpa musquyninmi reqsichin tarisqanta, sayarichisqanta, qhesachasqanta, pampachisqanta, hinaspa kutichimusqanta Adventismopa tiyanan simikunata, chaykunataq Millerpa ministerionninwan huñusqaña karqan. Chay tiyanan simikunaqa 1798 watapi kicharisqa cheqaqkunata reqsichirqan. Chay cheqaqkunaqa Ulai mayupa rikuyñinwanmi sut'ichasqa kanku. Millerpa musquynin, Early Writings libropi qillqasqa hina, iskay kaq musquyninmi karqan; chay musquytaq Nebuchadnezzarpa iskay kaq musquyninwanmi unanchasqa karqan, hinaqtin Miller kikinpas Nebuchadnezzarwan unanchasqa karqan.

Qhipa qillqasqakunamanta rikuchisqanku imayna Nabucodonosorpa kawsayninpa tukuynin, “qanchis pacha” uywapa sonqonta hap'ispa kawsasqan, unanchayman hina 1798 watapi tukusqanta. Chaymantataq qhapaqsuyun kutichisqa karqan, hinaspataq huk kutillanraq Nabucodonosor llapan sonqonwan kutirikusqa runata rikuchirqan. “Tukuypa pacha” nisqaman hina qhawarispas, 1798 watapi payqa “yachaqkunata” rikuchirqan. Chay hinallataq reqsisqayku, Babiloniapa ñawpaq qhapaqnin hina, Nabucodonosorpa “qanchis pacha” taripakuynin, Belshazzarpa iskay waranqa phisqa pachak iskay chunka (mene, mene, tekel, upharsin) nisqa taripakuyninta unanchasqanta; paymi Babiloniapa qhipa qhapaqnin karqan.

“Babiloniapa qhipa kamachiqninman, imaynachus rikch'akuypi ñawpaq kaqninman hamusqan hina, chayasqam kasharqan Diospa Qhawaqninpa rimaynin: ‘Qam, rey, ... qammanmi nisqa kashan; qhapaq suyuyki qanmanta qichusqanñam kashan.’ Daniel 4:31.” Profetas y Reyes, 533.

Paní Whiteqa Belshazzarta tarirqasun p'unchayninpi “upa qhapaq” nisqatan riqsichirqan. Nabucodonosorpa tarirqasun p'unchaynin tukukuyninpiqa payqa “yachaq qhapaq” nisqatan rikuchin, imaraykuchus “qanchis kuti” tarirqasqanmantam allinchasqa karqan; Belshazzartaq, chay willakuyta yachaspaqa, mana munarqanchu chaymanta allinchasqa kayta.

“Ichaqaqa Belshazzarpa kusikuykunata munasqanwan hinaspa kikin hatunchasqa kanan munasqanwanmi qullqochirqan chay yachachikuykunata mana hayk'aqpas qunqananpaq kaqkunata; hinaspan ruwarqan huchakunata Nabucodonosorman riqsisqa juicio hatunkunata apamuqkunaman rikch'akuqta. Payqa usuchirqan tukuy aswan allin hina qosqa askha kutikuna atisqankunata, mana kasukuspalla, chay qayllanpi kaq atisqankunata cheqaq kayta reqsinanpaq

mana apaykachispa. ‘¿Imatan ruranay tiyan qespichisqa kanaypaq?’ nisqa tapuyqa, hatun ichaqa mana yuyaysapa reyqa mana allinta qhawarispa pasachirqa.” Bible Echo, April 25, 1898.

Nabucodonosorqa “yachaqkuna”pa unanchaqninmi 1798 watapi, paykunaqa pacha tukuyipi yachay mirayninta entiendenqaku.

Paypa runasiminta hatunpuni mana allinta rimarisqanraqmi karqa, chaylla Hanaq Pachamanta huk simi willarirqa Diospa churakusqa taripay pacha chayamushasqanta. Huk ratullapi yuyaynin qechusqa karqa, hinaspa uywa hina tukurqa. Qanchis watakuna hina pisi kayman urmachisqa karqa. Chay pacha tukukuptinmi yuyaynin kutichisqa karqa, hinaspa llamp’u sonqowan Hanaq Pachapa hatun Diosta qhawarisan, kay muchuchiypi Diospa makin kasqanta reqsirqa, hinaspataq kamachinan tiyananman yapamanta kutichisqa karqa.

“Lapan runakunapa ñawpaqenpi willakuyta rurashaspa, Rey Nabucodonosor huchanta reconocerqa, hinallataq Diospa hatun khuyapayakuyninta, kutichisqa kayninpi. Kaymi kawsayninpa qhepa ruwaynin karqa, Sagrada Historia nisqapi qelqasqa hina.” Review and Herald, February 1, 1881.

Nabucodonosorqa “qanchis kutikuna” tukukuyninpi, payqa llapan runakunapa ñawpaqenpi huk willakuyta rurarqa, chaypi huk sut’inchasqa willakuypas kasqanwan. Millerqa, Nabucodonosor hina, 1798 watapi “yachaqkunata” unancharin, paykunaqa pacha tukukuypi yachay yapakusqanta entiendenku. Iskayñinku iskay musquykunata karqanku, hinaspataq sapaqninpa iskay kaq musquyninkuqa unanchay hina “qanchis kutikunata” riqsichin. “Qanchis kutikuna” ñawpaq qillqasqakunapi rikuchisqa ñam karqa huk tikray punkuta señalasqanta.

1798 watapi, Nabucodonosorqa orgulloson kasqa kawsayninmanta yachaqkunaa kasqa kawsayman huk tikrayta señalakuran. Chaypiqa llapan runakuna ñawpaqpi willakusqa karqa. 1798 watapiqa, hinallataq Bibliapi profecía nisqaq pichqa kaqtaq soqta kaq qhapaq suyukunapa chawpin tinkuypa p’unturinmi karqa. Hinallataq ñawpaq angelpa chayamunanta señalarqa; chayrayku musuq dispensasiónta señalarqa, imaraykuchus jamuq juicioq waqyayninqa mana ruwakunmanchu karqa manaraq Bibliapi profecía nisqaq pichqa kaq qhapaq suyu wañuchi ch’akiyta chaskispa.

Kikin willakuy kikinmi achikyachin ima pacha kay kuyuy rurananpaq kasqanta. Rimakunmi wiñay allin willakuypa huknin kasqanmanta; hinaspataq juicio kicharinanmanta willakun. Qespichiy willakuyqa llapa pachakunapim willakusqa karqa; ichaqa kay willakuyqa allin willakuypa hukninmi, qhipa p’unchaykunallapim willakuyta atisqa karqa, chayllapim cheqaq kasqa juicio pacha hamusqanta. Profeciakunaa hukmanta hukman ruwanakunata rikuchinku, juicio kicharinankama pusaq. Kayqa aswan sut’inmi Danielpa librunpi. Ichaqa chay qhipa p’unchaykunaman tupuq profecianmantaqa Danielta kamachirqaku wichq’aykuspa sellaykuyta “tukukuypa pachakama.” Manaraq kay pachaman chayaspanchikqa juicio-manta huk willakuyta willakuyta atisunmanchu, kay profeciakunapa hunt’akusqa man sayaspa. Ichaqa tukukuypa pachapi, profeta nin: “achkakuna purinqaku kayman chayman, yachaytaq yapakuyanqa.” Daniel 12:4.

Apóstol Pabloqa iglesiata willarqan ama paypa p'unchayninpi Cristopa hamuyninta suyanankupaq. "Chay p'unchayqa manan hamunqachu," nispa nin, "ñawpaqta huk hatun urmay karqanman, hinaspa juchayoc runaqa rikuchisqa kananman mana chayqa." 2 Tesalonicenses 2:3. Manan Señorninchispa hamuyninta suyayta atisunmanchu hatun apostasia qhepamanraq, hinaspa "juchayoc runa" nisqapa unay kamachikuynin qhepamanraq. "Juchayoc runa," mayqinchus sutinchasqa kachkan "mana allin ruwaqpa pakasqa kaynin," "chinkaypa churin," hinaspa "chay mana allin runa" nispa, papadota rikuchin, mayqinchus profeciapi ñawpaqmantapacha nisqa kasqan hina, 1260 watakunaq kamachiyninta hap'ipayanan karqan. Chay pacha tukukuqmi karqan 1798 watapi. Cristopa hamuyninqa manan chay pacha manaraq chayamushaspa kanan karqanchu. Pabloqa paypa amachasqanta llapan cristiano dispensaqonman mast'arqan 1798 wata kama. Chay pacha qhepallamantaraq Cristopa iskay kuti hamuyninmanta willakuyqa willasqa kanan.

"Mana ñawpaq pachakunakapiqa kayhina willakuyqa manam hayk'aqpas qusqachu karqan. Pabloqa, imaynachus rikurqanchik, manam chaytaqa willarqanchu; payqa wawqenkunata karu, chay pachaga ancha qayllamanta karu hamuq p'unchawkunaqman reqsichirqan Señorta hamunanta. Reformadorkunapas manam chaytaqa willarqankuchu. Martín Luteroqa juiciota churarqan kinsa pachak wata hina paypa p'unchawninmanta qhipaman. Ichaqa 1798 watamanta pacha Danielpa libron kichasqa kasqanrayku, profeciakunamanta yachayqa yapasqa karqan, achkha runakunataq qayllapi kashan juicio nisqamanta chay llakiywan hunt'asqa willakuyta willarqanku." The Great Controversy, 356.

1798 watapiqa, qispichiy llamk'aypa musuq dispinsasunnin chayamurqa, chay musuq dispinsasunnintaq waq dispinsasunmanta huk willakuyta qorqa, mayqanmi 1844 watapi qallarinan karqa. Chay dispinsasun tikraypiqa, huk punku wichq'asqa kanqa, huktataq kichasqa kanqa.

Filadelfiapi iglesiapi angelman qellqay: Kaykunata nin chay Santo kaq, Cheqaq kaq, Davidpa llavinta hap'iq kaq, kichariptinqa mana pipas wichq'ayta atinchu; wichq'ariptinqa mana pipas kichariyta atinchu: Ruwayniykikunata reqsini. Qhawariy, ñawpaqniyki kichasqa punkhuta churani, chaytaqa mana pipas wichq'ayta atinchu. Aswan pisillata kallpayki kaptinpas, simiyta waqaychanki, sutiypapas mana ñiqiranki. Apocalipsis 3:7, 8.

Punkupa kicharikuyninqa musuq dispensaqionta señalan. Reino-kunapipas willakuypipas huk dispensaqional tikray karqan 1798 watapi, ñawpaq piñakuypa tukukuyninpi, chayqa 723 a.C. watamanta 1798 watakama hunt'asqa karqan. Hinallataq huk dispensaqional tikray karqan 1844 watapi, qhipa piñakuypa tukukuyninpi, chayqa 677 a.C. watamanta 1844 watakama hunt'asqa karqan. 1798 watapi, ñawpaq angelpa willakuyninpa dispensaqionnin, taripayqa qayllamushasqanta waqyaychaspa, chayamurqan. Iskayninpis, Nabucodonosorpas Millerpas, "yachaqkuna" hina rikuchisqa kanku, "tukuy p'unchaykunapa pacha"pi, maypachachus "punku" kicharisqa karqan ñawpaq angelpa willakuyninpa uku dispensaqionninman, hinallataq hawapi dispensaqional tikrayman lamar q'ita animalmanta allpa q'ita animalman. Ñawpaq angelpa willakuyninpa dispensaqionninqa hunt'akusqa karqan Santísimo Lugarman punku 1844 wata, octubre killapa 22 p'unchayninpi kicharisqa kaptin, hinaspa kinsa angelpa dispensaqionninpas, investigativo juicio nisqapas chayamurqan.

Millerpa iskay kaq musquynin qallarín 1798 watapi huk punku kichasqa kaptinmi, tukukuntaq huk punku kichasqa kaptin “iskay testigokuna” nisqakunaq chay chawpi p’unchawkuna pi, wañuymanta kawsarichisqa kaspá Chawpi Tuta Qapariy willakuyta willakunankupa. Profetiko hinam, iskayninku Nabucodonosor pas Millervanpas 1798 watapi mama qucha uywaq qhapaq suyuntam allpa uywaq qhapaq suyuman t’ikrayta rikuchirqanku. Iskayninkutaq 1844 watapi tapuy taripay qayllaykusqanta chaymanta chayamunanta willasqankuta rikuchinku. 1798, hinallataq 1844, Diospa llaqtanpaq ñawpaq kaq chaymanta qhepa kaq “phiñakuyninkunaq” tukukuynintam rikuchin, chayqa “qanchis kutikama” pacha ukhupi hunt’asqa karqa, Levítico iskay chunka suqtayuqpi nisqa hina. 1798 watamanta 1844 watakama tawa chunka suqtayuq wataqa, espiritual temploq sayarichisqa kasqantam rikuchin; chaymanmi pactopa kachaqnin mana suyasqa chayarqa 1844 watapa octubre killapa iskay chunka iskayniyuq p’unchawninpi, Cristoq Santo Lugar manta Aswan Santo Lugarman t’ikrasqa hina.

1798 y 1844 watakuchkanku tikrakuyninkunata (hukmanta aswan achkha), chaykunataq “qanchis kuti” nisqawan señalasqa kanku. Millerita Filadelfia Adventismomanta Millerita Laodicea Adventismoman 1856 watapi tikrakuyninpas “qanchis kuti” nisqamanta yachay yapakuyninwan señalasqa karqa, chay yachaytaq qhepaman 1863 watapi chaskisqa mana karqan. 1798 watapipas, Daniel qelqamanta yachay yapakuynin karqan, chaypiqa Levítico iskay chunka suqtayuqmanta kaq kkillan “qanchis kuti” nisqapas karqan; chaymi Millerita Filadelfia Adventismopa tukukuyninpi rechazásqa kanan karqan.

Philadelphia llaqtamanta Laodicea llaqtakama ñawpaq angelpa kuyukuyninpa tikrakuyninqa qanchis watakunawanmi rikuchisqa karqa, 1856 watamanta 1863 watakama. Laodicea willakuyqa 1856 watapim chayamurqa, hinaspataq qanchis watakuna kamapi, kicharisqa karqan “qanchis kuti” nisqapa musuq k’anchaynin, kimsa patapi suyaychasqa yuyayman churana rurayninta paqarichispa, chaytan 1863 watapi Adventismom mana atiparqa. Qanchis watakunan qosqa karqa “qanchis kuti” nisqapa k’anchayninpaq, chaskisqa kananpaq utaq qichusqa kananpaq. Millerita Philadelphia Adventismomanta Millerita Laodicea Adventismokama kuyukuyninpa tikrakuyninqa, tukuypi secuenciapa kutichisqa kasqanta unanchan, chaymi kimsa kaq angelpa Laodicea kuyukuyninmanta kimsa kaq angelpa Philadelphia kuyukuyninkama tikrakuyninta rikuchin.

Isaiaspa suqta chunka phisqa watayoq qhelqasqa profecian, qallariyta señalasqa Diospa ñawpaq kaq, chaymanta qhipa kaq phiñakuynin Israelpa chinchá lado reino-kunapa contran, hinaspa chaymanta uray lado reino-kunapa contran.

Siria suyup umaqa Damasco llaqtam, Damasco llaqtapa umanqa Rezínmi; chaymantataq soqta chunka pichqa watakunapi Efraín pakisqa kanqa, manaña llaqta kanampaq. Isaías 7:8.

Isaiaspa soqta chunka phisqayuq watakunamanta willakuyninqa 742 a.C. watapi qomusqa karqan, chay soqta chunka phisqayuq wata ukhupitaq hanaq ladu qhapaq suyuqa chinkapunman karqan. 742 a.C. qipaman chunka isqun watamanta, 723 a.C. watapi, hanaq ladu qhapaq suyuqa Asiriakunawan qhechusqa karqan kamachiy uqharisqa servidumbreman apasqa kananpaq. Chay soqta chunka phisqayuq watakuna tukukuyninpi ura ladu qhapaq suyup phiñakuyninqa qallarín 677 a.C. watapi, maypachachus Manases Babiloniakunawan presochasqa apasqa karqan.

Chayrayku chay soqta chunka phisqayuy watakuna nin: ñawpaqta chunka isqun watayuy pacha hanaq ladu qhapaq suyupa ñawpaq captivacionnin kama, hinaspataq huk tawa chunka soqta wata Manasespa captivacionnin kama.

Chay prophesiakunaqa sapaq hunt'akuyninkuman chayaran 1798, 1844, hinallataq 1863 watakunapi. 1798 watapiqa, qhispikuy willakuy uqhunpi huk tikray karqan ñawpaq angelpa hamuyninwan, hinallataq Bibliapa prophetianpi qhawaq ayllukunapa hawapi tikraypas karqan. 1844 watapiqa, qhispikuy willakuy uqhunpi huk tikray karqan Santo Lugarman punku wichq'asqa kaptin, tapuy juzgamiento qallarispa kimsay angelpa hamuyninwan. 1863 watapiqa, hawapi huk tikray karqan allpa animalpa iskay waqrangkuna iskay clasekunaman rakisqa kaptin.

Republicano waqraqa iskay hatun política partikunaman rakikurqan, chaykunaqa chaymanta ñawpaqman pacha allpa uywapa historianta kamachinqaku. Protestante waqraqa iskay apostata rikurimuymen rakikurqan: huk partiqa Protestante kasqanta nispa qanchis p'unchaw samana p'unchawta waqaychasqanta nispa; hukñataq claseqa Protestante kasqanta nispa, inti p'unchawta akllasqan yupaychana p'unchawninta hina sayachirqan.

Chay historiapi, Tutayaq Pachaqaqman lloqsimusqa protestante waqra, 1840 watay agosto killa 11 p'unchaymanta 1844 watay octubre killa 22 p'unchaykama pruebaykusqa karqa, hinaspataq chay pruebaykuq ruraypi mana allinta atipaspa pantarqa, chaymantaq domingo p'unchay waqaychaq protestante runakunamanta domingo p'unchay waqaychaq apostata protestante runakunaman tikrarqa.

1844 watapi sayarisqa, reqsisqa cheqaq protestante waqrapi historiapi, 1856 watamanta 1863 watakama huk pruebayuy proceso karqa. Chaymantaqa cheqaq protestante waqra, sábado p'unchaw waqaychaq, iskay rikch'ayman tikrarqa: Philadelphia-manta Laodicea-man, hinallataq cheqaq sábado p'unchaw waqaychaq protestante runakunamanta sábado p'unchaw waqaychaq apostata protestante waqraman. “Qanchis kuti,” nisqaqa 1798, 1844, 1856, hinaspa 1863 watakunawan tupan. “Qanchis kuti,” nisqaqa huk chimpuy, huk tikray punkuwan tupan, kay cheqaq kayninpa askha testigokunapi sayachisqa kachkan.

1798 watapiqa, “qanchis kuti” nisqamanta yachayqa astawanmi yapakurqan, imaraykuchus Miller tarisqan ñawpaqllaña pacha-qillqaqa chay chiqaqmi karqan. 1863 watakamaqa, chay chiqaqqa ñaqasaqasqañam karqan; chaymi reqsichin Isaías qanchis ñiqin kapitupim churakusqa qillqasqa willakuypi soqta chunka phisqa watakunapa tukukuynin pacha tukukuyninta.

Llapan pichqa pachak iskay chunka wata profecía tukuyntinmi soqta chunka pichqa watayuy chawpikunata iskayninpi, qallariyninpiwan tukukuyninpiwan, hukmanta qhawarisqa rikch'aynin hina, espejopi rikurimuq hina, charin. Tukukuypa qallariyninpi soqta chunka pichqa wata (1798), qallariypa qallariyninpi soqta chunka pichqa watawan 742 BC watapi, maypachachus profecía qosqa karqa, rikch'achisqa kasqan hina, “qanchis kutikuna” nisqapi yachay yapakusqa karqa; chaytaqa “yachaqkuna” Milleritakuna unanchaspa willakurqanku. Tukukuypa tukukuyninpi soqta chunka pichqa wata 1863 watapiqa, chay kikin cheqaq yachaypi huk yapay yachay karqa, ichaqa qhepa p'unchaykunapi cheqaq protestante waqraqp “sacerdotekuna” nisqa musuq coronasqa runakunaqa tukuyninpiqa qhesachasqa karqa.

Llaqtaykunaqa yachay pisiyninkuraykum chinkachisqa kanku: qan yachayta qhispirqanki rayku, noqapas qanta qhispiqayki, mana ñoqapaq sacerdote kanaykipaq: Diosniykupa kamachikuyninta qonqarisqaykirayku, noqapas wawqeykikunata qonqarisaq. Oseas 4:6.

Yachaypa yapakuynin, Danielpa libron kichasqa kaptin, “qanchis kuti” nisqawan tupan; chayrayku mana sapallanchu huk tikray punkupa unanchan kasqanrayku, aswanpas profetapa willakuynin kichasqa kasqantapas unanchan.

Huknin tikraymi qallarikurqa 18 julio killapi, 2020 watapi, ñawpaq llakikuywan, chaymi qallarín “suyakuy pacha”, hinaspataq señalan Apocalipsis qillqapa chunka hukniyuq kapitulonpi kimsa wata kuskan p’unchaykunata, iskay testigokuna wañusqa jatun llaqtapa ñanpi siriykashaqtin, Sodoma hinaspa Egipto nisqapi.

18 julio 2020 p’unchaw qallarín kimsa chhika p’unchaykuna simbólicokuna (“qanchis kuti”), chaytaq 1856 watamanta 1863 watakama historiapi rikuchisqa karqan. Iskay pachakunaqa “qanchis kuti” nisqapa símbolonkuna kanku. Iskay pachakunaqa huk dispénsacionpa tikrayninta (huk transición) señalan. Iskay pachakunaqa “qanchis kuti” nisqawan tinkisqa yachaypa yapakusqanta representan.

Babilonia qhapaq suyumanta Medo-Persia qhapaq suyumankama tukukuy pachapi Danielqa Leviticus iskay chunka suqtayuyq mañakuyta mañakurqa; chayhinataqmi Leviticus iskay chunka suqtayuyq mañakuyta qhepa p’unchaykunapa tukukuy muyuriyninpa huk señalta rikhuchin. Millerpa musquyninpi, “ch’iqiy” nisqa simipa qanchis rimariykunapa tukukuyninpi, Millerqa waqanpas mañakunpas. Chay waqaymi Judá ayllumanta León (allpa pichana runa) sellasqa kachkasqa willakuyta kicharinan pachata rikuchin.

Millerpa mañakuyqa Danielqa Leviticus iskay chunka suqtayuyq mañakuyninta reqsichin, chaymi “qanchis kuti” nisqawan t’inkisqa, hinaspataq Millerpa musquyninpi punkuventanakunapas kicharisqa kaptin rikurimun. Ichaqa Danielqa isqonniyuq kapitulumpi mañakuyninqa, iskayniyuq kapitulumpi Danielqa mañakuyninwanpas tupaykachanmi. Chay hinallataq Nabucodonosorpa huchakuy willakuy mañakuyninwanpas tupaykachan, paypa “qanchis kuti” nisqapa tukukuyninpi.

Chaymiqaqa Millerpa mañakusqanmi rikuchikurqa Levitico iskay chunka suqta qillqapi mañakusqanwan, chayqa karqa llaqtapaq huchakuy willakuy mañakuy, hinaspapas mañakuy qhipa profetapa pakasqa sekretuta kichasqa kananpaq, imaraykuchus llaqa profeciapas qhipa p’unchaykunata rikuchin. Chayrayku Daniel qillqapa iskay kaq capitulopi sekretunmi qhipa kichasqa kananpaq sekretuta rikuchin. Millerpa mañakusqan, musquyninpi, karqa llakiywan hunt’asqa hinaspa chiqap chanin phiñasqa mañakuy, wasiyninpi alhajakunaq contranpi imaymana millay ruwaykuna ruwasqa kasqanrayku. Chay llakiyninqa rikuchisqa karqa Ezequiel qillqapa isqon kaq capitulopi waqaqkuna hinaspa qapariqkuna nisqakunawan, pachapi pachaqa tawa chunka tawa waranqa runakuna sellasqa kashaqtin.

Millerqa qhawarirqanmi imayna chiqaqkuna llullaq yachachikuykunawan sapa kuti aswan pampachasqa karqan, chaymanta tukukuyninpi chayman chayarqan maypichus ataudpas (Biblia kikillan) thuñisqa karqan. Millerpa ataudninqa thuñichisqa kasqan Adventismoq kimsañiqin

mirayninpi, maypachachus yuyaychasqa puriy karqan Rey Jacoboq Biblianta saqinapaq, Bibliaq kunan p'akisqa, católico nisqapi sayasqa musuqmanta qillqasqa rikch'ayninkunapaq.

Millerqa waqaqa, chaymanta mañakuyta rurqa, hinallataq huk punku kicharikurqa, llaqa runakunataq llusqiraku. Chaymantataq allpa pichana runa (Judá ayllumanta León) haykurqa, ventanakunata kicharirqa hinaspa pichayta qallariq. Chaymantataq Millerqa ch'iqichisqa joyakunamanta llakikuyninta rimariq, hinaspa allpa pichana runaqa prometirqa joyakunata waqaychananapaq. Allpa pichana runaqa pichay rurasqanpi llank'ay uqhu kallpachakuypi, Millerqa huk ratulla ñawinkunata wichqarqa, hinaspa ñawinkunata kicharispapa, q'upaqa chinkarqaña. Joyakunaqa cuartopi ch'iqichisqa kachkarqaku, hinaspa allpa pichana runaqa hatun cajonta mesapi churarqa, joyakunata huñurqa hinaspa cajonman wikch'uykurqa, nista: “hamuy hinaspa qhaway.”

Rimayqa, “hamuy hinaspa qhaway,” nisqaqa huk chimpunmi, musuq chiqaq rimayraq kichasqa kasqanta rikuchin. Millerpaq kichasqa chiqaqqa qhepa kaq, tukukuq chiqaqmi, imaraykuchus qatinqinpi kaq ruwanakuyqa Millerpa rikch'ariyninmi “qapariy”pi, mayqinchus hatun waqyayta unanchan. Millerqa Milleritakunaq historiankupi Chaupi Tutaq Waqyayninpa willakuyninta chaskiq qhepa runam karqa, hinaspaq musquyninpi payta rikch'arichiq qapariy manaraq chayamushajtin, huk ratullapaq ñawinkunata wichqarqa. Bibliapi sapallan pasajemi kachkan “huk ratulla” nisqatawan “ñawi” nisqatawan rimaykukuq, chaymi ñawpaq kaq kawsarimuyta reqsichin.

Qhawariychik, huk pakasqa kaqta qankunaman rikuchiyyikichis: manam llaqanchikchu puñusunchik, ichaqa llaqanchikmi tikrasqa kasunchik, huk ratullapi, ñawi ch'ipayaynin hina, qhipa waqra waqyayninpi; waqraqa waqyasqam kanqa, wañusqakunataq mana ismusqa kawsarichisqa kanqaku, noqanchiktaq tikrasqa kasunchik. Kay ismukuqqa mana ismuq kaywan p'achallikuspa kananmi, kay wañuqtaq mana wañuq kaywan p'achallikuspa kananmi. 1 Corintios 15:51–53.

Kimsa angelpa Laodicea kuyuriynin Philadelphiapa kimsa angelpa kuyuriyninman tikrakuynin willakuy pacha ukupi, Apocalipsis chunka hukniyuq qillqapi rikuchisqa hina, Millerqa chawpi tutapa Qapariynin willakuyta chaskiq yuyaysapa virgenkunamanta qhipa aswan qhipanpaqmi sayarin. Ñawpaqta chaskiqkunaqa aswan espíritupi kallpachasqa runakuna karqanku.

“Kayqa karqa chawpi tuta waqyasqa, iskay kaq angelpa willakuyninta kallpachananapaq. Angelkuna hanaq pachamanta kachamusqakuna karqanku llakikuywan pisipayasqa santokunata rikch'achinankupaq hinaspa ñawpaqninpi kaq hatun llamk'anapaq wakichinankupaq. Aswan yachayniyoq runakuna manam ñawpaqta kay willakuyninta chaskirqankuchu. Angelkuna kachamusqakuna karqanku uywa sonqoyoq, sapaqchasqa runakunaman, hinaspa kallpachirqanku kay waqyayta oqarinankupaq: ‘Qhawariychik, Qosantin hamun; lloqsiychik paywan tupaq!’ Waqyayta hap'iqkuna utqayllam purirqanku, Santo Espíritu-pa kallpanwan willakuyninta waqachirqanku, hinaspa llakikuywan pisipayasqa wawqinkunata rikch'achirqanku. Kay llamk'ayqa manam runakunapa yachayninpi nitaq yachachikuyninpi sayarqanchu, aswanpas Diospa kallpanpin sayarqa, hinaspa waqyayta uyariq santonkunapaq manam hark'akuyta atirqankuchu. Aswan espírituyniyoqkuna ñawpaqta kay willakuyta chaskirqanku, hinaspa ñawpaqmantapacha llamk'aypi pusariqkunaqa qhipa

qhipallan chaskirqanku hinaspa waqyayta astawan hatunyachinankupaq yanaparqunku:
‘Qhawariychik, Qosantin hamun; lloqsiychik paywan tupa!’” Early Writings, 238.

Apocalipsis qillqap chunka hukniyuq kapitulopi kimsa p’unchaw kuskanwan simbólicopi tukukuyninpi, iskay willaykunamanta ñawpaqnin, Ezequiel qillqap kimsa chunka qanchisniyuq kapitulopi rikuchisqa hina, willakusqa. Ñawpaq willayqa wañusqa, ch’iqichisqa tullukunata huñun, ichaqa manaraqmi kawsayniyuqchu kachkanku. Chay willayqa “ch’in pampapi” waqyaspa rimajpa siminwanmi qawachisqa karqa; chaymi reqsichin Ezequielpa willayninqa kimsa p’unchaw kuskanwan simbólico p’unchawkuna manaraq tukukuptin qallarinenta. Chay kimsa p’unchaw kuskanqa “ch’in pampa” nisqamanta rikch’ayninmi; chay “ch’in pampamantataq” chay willayqa willakusqa. “Ch’in pampa” nisqaqa “qanchis kuti” nisqapapas huk símbolunmi, chaymi huk tikrayta, huk kichasqa kayta señalaspa, huk pruebay prosesota qallarichin.

Kachkanmi willakuyqa ñawpaqman wiñaqta wiñan, chaskiyñinpas ñawpaqman wiñaqta karqan, imaynachus Milleritakunapa historiapi Chawpi Tutan Qapariyninwan rikuchisqa karqan hina. Aswan espirituyuqkunaqa ñawpaqta chaskirqanku ch’in pampa pi qaparichkaqpa vozmanda willakuyta, Adventismopa historiadurninkunapas rikuchinku William Millerpa huk cartanta, October 22, 1844 p’unchawmanta aslla p’unchawkuna ñawpaqpi qelqasqanta, chaypi Millerqa testificanmi tukuyinpi entiendespa hinaspa chaskispa Samuel Snowpa Chawpi Tutan Qapariynin willakuyninta.

“Ayqa wawqi Himes: Qanchis kaq killapi huk hatun k’anchayta rikuni, ñawpaq mana hayk’aqpas rikushqayta. Yaqa wata kuskanña ñawpaqmi Señorqa qawarichiwasharqan qanchis kaq killapa rikch’aynin yachachikuyninta; ichaqa chay unanchakuykunapa kallpanta manam allinta tantyarqanichu. Kunanqa, saminchasqa kachun Señorpa sutinqa, Qelqasqa Simikunapi sumaq kayta, tinkuyninta, hinallataq hukllachasqa kasqanta rikuni; chaypaqmi unaymanta mañakusharqani, ichaqa kay p’unchaykama manam rikurqanichu. Señorman graciasta qoy, ay almay. Wawqi Snow, wawqi Storrs, hukkunawan kуска, ñawiykunata kichariypi yanapasqankurayku saminchakuyta chaskichunku. Yaqañan wasiykiman chayaramuni.
¡Gloria! ¡Gloria! ¡Gloria! ¡Gloria!” William Miller, Signs of the Times, 16 de octubre de 1844.

Millerpa musquyninpi Tuta Chawpi Waqaychasqa qaparikuypa willakuynin kutichisqa kasqanpi, paypa musk’uyninpi rikuchisqa hina, Miller huk ratulla ñawinta wichqarqan. Chay hinaqa, “huk pacha chhullallapi, ñawi ch’illiyllapi, qhipa trompetapi; trompeta waqyasqanrayku, wañusqakunaqa kawsarichisqa kanqaku,” nisqaqa hunt’asqa kachkan. Millerpa musk’uyninpiqa paymi Tuta Chawpi Waqaychasqa qaparikuy willakuyta qhipata chaskiqkunata rikuchin, imaynachus kikinpa willakuyninpi ruwasqa karqan chay hina. Payqa chay willakuyta tukukuyninpi chaskiqkunata rikuchin, allpa pichana apaq runa ch’iqisqa joyakunata huñuspa aswan hatun kajonman wikch’unanpaq manaraq. Apocalipsis chunka hukniyuq kapituluypiq, Ezequielpa iskayñiqin willakuyninta qhipata chaskiqkuna, mayqinchus Islampa tawa wayrakunamanta willakuymi, chaymantaqa sellos churay willakuytas kachkan, chayta ruwanku qanchis trompetakunamanta qhipa kaq manaraq waqyanankama, mayqinchus “Kimsañiqin Ay” trompetam. “Huk pacha chhullallapi, ñawi ch’illiyllapi, qhipa trompetapi; trompeta waqyasqanrayku, wañusqakuna mana ismuy atina hina kawsarichisqa kanqaku, ñuqanchiktaq tikrasqa kasun.” (1

Corintios 15:52)

Kay pasajepi rikin ñawpaq kawsariymanta rimashan, payqa iskay kaq hamuyninpi pasaq kawsariymi; ichaqa wañusqa ch'aki tullukunap kawsariyninpas kashanmi (iskay testigokuna), Apocalipsis chunka hukniyuq kapítulopi hatun pachakutik allpa kuyuy pacha horapi pasaq. Chay allpa kuyuy “hora” ukhupi, qanchis trompetakunamanta qipa trompetan waqaychan, hinaspa callepi kashaq wañusqa testigokuna kawsarichisqa kanku, mana Laodiceayuqkunahinachu, aswanpas Filadelfiayuqkunahina; imaraykuchus kinsa kaq Ay trompetapi, iskay testigokuna sellasqaña kanku hinaspa mana ismusqa kayman tikrasqa kanku, mana hayk'aqpas huchallinankupaq. Millerqa qipa kaqta rikuchin, paymi chaskin chay willakuyta mayqanmi iskay testigokunata kawsarichin, chayqa Islampa tawa wayrakunamanta willakuymi, hinaspa sellay willakuymi.

Chay trompetapa sonidonqa hatarichin wañusqakunamanta qhipa ch'aki tullukunata, Sodoma hinaspa Egipto llaqtakunapa kallenkunapi ch'iqichisqa kasqankuta. Millerqa qhawarqan imayna cheqaq kaykuna llullakuq yachachikuykunawan pasaymanta pampachisqa karqanku chayta. Qhipamanqa Miller waqarqan, unsealing qallariy waktata señalaspa, imaraykuchus chay unsealingqa huk progresivo llamk'aymi. Chay unsealingqa qallariqmi karqan kimsa wata kuskan p'unchaykunapa tukukuynin pacha.

Miller waqaptinmi, sellas qillqasqa librota kichayta atinapaq atinyiyuq kaqmi willakuyma yaykurqan. Millerpa musquyninpi chayqa Allpa Pichana Qari karqan. Chaymantataq Miller mañakurqan, hinaspa chaylla huk punku kicharikurqan; chaymi señalarqan maypi kimsa kaq angelpa Laodicea kuyuin kimsa kaq angelpa Filadelfia kuyuy ninman tikrananpaq kasharqan chayta. Mañakuyninqa Levitico iskay chunka suqta mañakuy karqan; chayqa qhipa profetapa pakasqa secreto entiendeypaq mañakuy karqan, hinaspa iskay testigokunaman kimsa wata kuskan p'unchaykuna hamunankupaq apamuq hatariyninkumanta lliwpa ñawpaqpi willakuspa huch'achakuy karqan; chayqa Ezequiel pusaq tawaq ñiqinpi sellasqa kaqkunapa mañakuyninmi karqan.

Mañakuy tukukuptin, Cristo (allpa pichaq runa) yaykurqan hinaspa wasi ukuta pichayta qallariq. Allpa pichaq runapa pichay rurasqan tukukuptin, Miller huk ratullata ñawinkunata wichqarqan, chay wañusqa ch'aki tullukunap kawsarimunanaq pacha tukukuyninta reqsispa. Chaymantataq allpa pichaq runa Millerpa wasinpi chinkasqa qullqikunata huñurqan, hinaspa musuq, aswan hatun ataúdman churarqan, Millerpa wasin chawpinpi huk mesapi, iskay testigokuna señalta hina oqarisqa kashaqtin. Señal hina kaspankutaq, Diostaq huk law ovejankunaman, Babiloniapiraq kachkaqkunaman, qayakuqku: “hamuychis hinaspa qhawaychis” Judá ayllumanta León chayraqmi musuq, aswan hatun ataúdman wikch'uykusqa willakuyta.

Qatiq qillqapiqa qallarisunchik Ulai mayu rikch'ayta qhawariyta, Daniel qillqamanta chiqaqkunaaq unanchaqqin hina, mayqinchus 1798 watapi kichasqa karqan. Chay qhawariyman ñawpaqtaqa wakin riqsichiq t'uqyakunata churaykurqanchik. Huk ñiqinmi kay: Milleritakunaq willakuyninqa hunt'asqa karqan (wiñayninpa etapapi), ichaqa mana llapanchu karqan. Chayqa iskay, manam kimsa, ch'usaqyachiq atinyiyuqkunaaq marconpi churakusqa karqan. Iskay ñiqinmi kay: Millerpa

musquyninpi tukukuq kutichisqaqa qallariy chiqaqkunaq kutichisqanmi riqsichisqa kaptin, chay qallariy chiqaqkunaqa chaymantaña “chunka kuti aswan k’anchayniyuq” kanku ñawpaq sumaq kayninkumanta. Kimsa ñiqinmi kay: ñawpaq angelpa kuyukuynin (Millerita kuyukuynin) kikinmanta kutimun kimsa kaq angelpa kuyukuyninpi, ichaqa wakin ancha allin yuyarina qhawaykunawan. Milleritakunaqa unancha hinaqa Filadelfiakuna karqanku, tikrasqa Nabucodonosor karqanku, ichaqa qhipaman, llakiywan, “Jericota yapamanta hatarichirqanku” 1863 watapi.

Kimsaq angelpa kuyukuynin puriyninga Laodicea llaqtapi runakunahina, tikrakuyta necesitashaqkuna kaspas qallariq, ichaqa qhipamanqa Jericopa qhipa puchukayninpi, chay qhipa p’unchawkunapa Jericonta, cheqaqtapuni chay puchukachiypi partisipanqaku.

“Qespichiqqa manam hamurqachu patriarkakunaq, profetakunaq rimarisqankuta chinkachinampaq; pay kikinmi kay representaq runakunawan rimarirqan. Diospa siminpi llapa cheqaqkunaqa Paymantam hamun. Ichaqa kay ancha chanin quri rumikunaqa llulla churakuyninkunapim churakusqa karqan. Chaniyoq k’anchayninkuqa pantasqaman yanapananpaqmi ruwasqa karqan. Diosqa munarqan pantasqa churakuyninkumanta horqosqa kananpaq, hinallataq cheqaq kaypa marco nisqampi kutichisqa kananpaq. Kay llamk’ayqa sapallanmi huk divino maki atirqan ruwananta. Pantasqawan tinkusqanraykum cheqaq kayqa Diospa, runapaqpas awqampa causanta yanapaykarqan. Cristom hamurqan maypichus Diosman hatunchayta apamunman chayman churaykuyta, hinallataq runakunaq qespikuyninta ruwanampaq.” *The Desire of Ages*, 287.